

Rektor
Kungl. Musikhögskolan

Juridiska avdelningen
Eva Samanta

BESLUT

2002-04-11
Reg.nr 31-3054-01

Angående inrättande av särskilt organ för lärarutbildning

Anmälan

W har i en skrivelse till Högskoleverket ställt ett antal frågor som rör inrättandet av särskilt organ för lärarutbildning vid Kungl. Musikhögskolan. Till anmälan har bifogats kopia av Kungl. Musikhögskolans ordförandebeslut den 15 juni 2001, inklusive bilaga 1 och 2.

Enligt ordförandebeslutet inrättades ett särskilt organ för lärarutbildning enligt 2 kap. 5 a § högskolelagen (1992:1434). I bilaga 1 till beslutet angavs att det särskilda organets namn var Pedagogiska nämnden. I avvaktan på att ett för Kungl. Musikhögskolan gemensamt forskningsorgan skulle etableras fick Pedagogiska nämnden ansvaret för grundutbildning, forskning och forskarutbildning. Styrelsen hade dessutom fattat beslut om att det sedan tidigare inrättade forskningsorganet Utbildningsnämnden skulle byta namn till Konstnärliga nämnden och bli det organ som tog över ansvaret för forskning och forskarutbildning. W ifrågasätter huruvida inrättandet av två olika organ med ansvar för, som han uppfattat ansvarsfördelningen, skilda delar av grundutbildning, forskarutbildning och forskning är förenligt med 2 kap. 5 a § högskolelagen.

Vidare har W refererat till ordförandebeslutet och påpekat att där anges att fyra av sex lärarrepresentanter i det särskilda organet om möjligt skall vara vetenskapligt kompetenta. I bilaga 1 till ordförandebeslutet anges att avsteg kan göras från kravet på vetenskaplig kompetens om det skulle visa sig vara svårt att finna någon med de kvalifikationerna som var villig att åta sig uppdraget. Som skäl till detta uppges i beslutet att det vid Kungl. Musikhögskolan i juni 2001 endast fanns sammanlagt fem vetenskapligt kompetenta lärare.

W har i sin anmälan även beskrivit det förfarande som tillämpades vid valet av ledamöter till det särskilda organet. Vid Kungl. Musikhögskolan valdes sex lärarrepresentanter av lärarkollegiet, tre ledamöter utsågs av studentkåren och två externa ledamöter förordnades av styrelsen efter förslag från rektor. Rektor skall vara

ständigt adjungerad med yttranderätt. W ifrågasätter om detta är förenligt med bestämmelserna i 2 kap. 6 § högskolelagen.

Kungl. Musikhögskolans yttrande

Högskoleverket har anmodat Kungl. Musikhögskolan att yttra sig över anmälan.

Kungl. Musikhögskolan har beträffande det särskilda organet för lärarutbildning anfört följande.

Det för Kungl. Musikhögskolan gemensamma forskningsorganet startade inte sin verksamhet som planerat, varför den överflyttning av ansvaret som aviserats i beslutet den 15 juni 2001 aldrig aktualiserades. I stället beslöt lärosätets styrelse den 14 december 2001 att Nämnden för pedagogisk konstnärlig utbildning, f.d. Pedagogiska nämnden, skulle ha ett uttalat ansvar för grundläggande lärarutbildning och för forskning som knyter an till lärarutbildningen. Nämnden skulle däremot inte ha något ansvar för forskarutbildning på grund av att Kungl. Musikhögskolan inte har någon examinationsrätt för doktorsexamen.

Enligt uppgift från Kungl. Musikhögskolan vilar ansvaret för den övriga grundutbildningen på Nämnden för konstnärlig utbildning medan det konstnärliga utvecklingsarbetet ligger på Nämnden för konstnärligt utvecklingsarbete.

Av Kungl. Musikhögskolans redogörelse för de beslut som fattats rörande lärarrepresentationen i Nämnden för pedagogisk konstnärlig utbildning framgår att nämnden i fråga skall ha elva ledamöter. Sex ledamöter väljs bland högskolans lärare och av dessa skall, om möjligt fyra stycken vara vetenskapligt kompetenta. Högskolans styrelse har fattat beslut om avsteg från kravet på vetenskaplig kompetens för det fall att högskolan inte har tillräckligt stort antal vetenskapligt kompetenta lärare för att fylla platserna i högskolans olika nämnder.

Valet till nämnden i fråga förrättades genom att ett lärarkollegium vid högskolan utsåg en valberedning bestående av tre lärare. Valberedningen gick därefter ut med en uppmaning till samtliga lärare vid Kungl. Musikhögskolan att komma in med förslag på ledamöter. Val förrättades utifrån ett förslag som omfattade sex lärare. Vid det tillfälle som anmälan avser skedde röstning med slutna valsedlar som lämnades till två valförrättare. Enligt uppgift var fyra disputerade lärare valbara av vilka två, tack vare antal röster, valdes in i Nämnden för pedagogisk konstnärlig utbildning.

Kungl. Musikhögskolans rektor skall, enligt beslut av styrelsen, vara ständigt adjungerad till Nämnden för pedagogisk konstnärlig utbildning där rektor skall ha yttranderätt men sakna rösträtt.

Anmälarens svar

W har beretts tillfälle att kommentera Kungl. Musikhögskolans yttrande och har inkommit med invändningen att de lärarrepresentanter som valts att vara ledamöter i nämnden varken har vetenskaplig kompetens eller har valts av lärare med sådan

kompetens.

Tillämpliga bestämmelser och förarbetsuttalanden

Alla universitet och högskolor med tillstånd att utfärda lärarexamen är skyldiga att ha ett särskilt organ som ansvarar enbart för den högskoleutbildning som avser grundläggande lärarutbildning, liksom för den forskning som knyter an till sådan utbildning. Detta framgår av bestämmelsen i 2 kap. 5 a § andra stycket högskolelagen (1992:1434) som trädde i kraft den 1 juli 2001. I regeringens proposition En förnyad lärarutbildning (prop. 1999/2000:135) åberopas de genomgripande förändringar som skett på utbildningsområdet under 1990-talet vilka ställer höga krav på den nya lärarutbildningen. Regeringen uttrycker att en viss övergripande struktur därför bör gälla för alla lärarutbildningar. Strukturen som förordas av regeringen skall relatera till studenternas framtida yrkesutövning samtidigt som de olika utbildningsområdena skall utgöra en väl sammanhållen helhet för studenterna. I propositionen understryks bl.a. att ett särskilt organ för lärarutbildning skall ha det *samlade ansvaret* på området i syfte att åstadkomma en väl sammanhållen utbildning av hög kvalitet. Enligt propositionen förväntas varje högskola ta ett samlat ansvar för lärarutbildningen, utnyttja sin samlade kompetens för denna uppgift samt anpassa sin beslutsstruktur därefter. För lärosäten med examinationsrätt i forskarutbildning skall i förekommande fall forskarutbildning också ingå i organets ansvar.

Sammansättningsreglerna för särskilda organ enligt 2 kap. 6 § tredje stycket högskolelagen gäller även för särskilda organ som inrättas för lärarutbildning. Av stadgandet framgår att flertalet av ledamöterna i de särskilda organ som avses i 2 kap. 5 a § samma lag skall vara lärare vid högskolan samt även att studenterna har rätt att vara representerade.

Av 3 kap. 7 a § högskoleförordningen framgår beträffande ledamöter i ett sådant särskilt organ att flertalet av ledamöterna skall vara vetenskapligt kompetenta lärare vid den högskola som organet hör till, *om inte styrelsen beslutar annat*. Vidare anges att de ledamöter som är lärarrepresentanter skall utses genom val bland *berörda lärare* och att val skall förrättas med slutna sedlar. I propositionen 1999/2000:135 (s.48) anför regeringen att det är berörda lärare som genom val utser lärarrepresentanterna till det särskilda organet för lärarutbildningen. Av propositionen Frihet för kvalitet (prop. 1992/93:1, s. 63) framgår att med uttrycket "berörda lärare" skall förstås lärare som ingår i det utbildningsområde som organet avser.

Högskoleverkets bedömning

Enligt det beslut som fattades av Kungl. Musikhögskolans styrelse den 14 december 2001 fick Nämnden för pedagogisk konstnärlig utbildning det samlade ansvaret för grundläggande lärarutbildning och forskning som knyter an till lärarutbildningen. Samtidigt återtogs tidigare beslut som innebar att nämnden i fråga skulle ha ansvar för forskarutbildningen eftersom Kungl. Musikhögskolan saknar examinationsrätt för doktorsexamen. Det formella ansvaret och examinationsrätten avilar i stället Stockholms universitet. Högskoleverket finner att Kungl. Musikhögskolan genom det

av lärosätets styrelse fattade beslutet givit Nämnden för pedagogisk konstnärlig utbildning ett ansvar som stämmer överens med gällande regler.

Vid val av lärarrepresentanter till Nämnden för pedagogisk konstnärlig utbildning kan Kungl. Musikhögskolan enligt styrelsebeslutet göra undantag från kravet på lärarnas vetenskapliga kompetens om det skulle visa sig att högskolan inte har tillräckligt stort antal vetenskapligt kompetenta lärare. Ett sådant undantag strider inte mot bestämmelsen i 3 kap. 7 a § högskoleförordningen som ger styrelsen möjlighet att fatta ett sådant beslut.

Högskoleverket vill beträffande styrelsens beslut att rektor skall vara ständigt adjungerad ledamot med närvaro- och yttranderätt i Nämnden för pedagogisk konstnärlig utbildning göra följande påpekande. Oavsett styrelsens beslut torde rektor, i kraft av ämbetet och för att kunna fullgöra sina uppgifter anses ha både närvaro- och yttranderätt i lärosätets olika nämnder. Enligt 2 kap. 3 § högskolelagen är rektor den som under styrelsen leder verksamheten vid en högskola. Dessutom följer av verksförordningen (1995:1322) att rektor bl.a. skall se till att verksamheten vid lärosätet bedrivs författningsenligt och effektivt. Att ange att rektor skall vara ständigt adjungerad ledamot av nämnden, framstår dock som mindre lämpligt.

När det gäller det förfarande som tillämpats vid val av ledamöter till det särskilda organet för lärarutbildning har samtliga lärare vid Kungl. Musikhögskolan deltagit i omröstningen. Detta står enligt Högskoleverkets bedömning inte i överensstämmelse med stadgandet i 3 kap. 7 a § andra stycket högskoleförordningen enligt vilket ledamöterna, utom representanter för studenterna och ledamöter som avses i 7 c §, skall utses genom val bland *berörda lärare*. Med berörda lärare avses lärare inom utbildningsområdet, dvs. lärarutbildningen i det här fallet.

Kungl. Musikhögskolan skall senast den 1 september 2002 redovisa vilka åtgärder högskolan vidtagit med anledning av Högskoleverkets ställningstagande.

Detta beslut har fattats av chefsjuristen Annica Lindblom efter föredragning av verksjuristen Eva Samanta. I ärendets slutliga handläggning har även verksjuristen Christian Sjöstrand deltagit.

Annica Lindblom

Eva Samanta